

IDENTITATS I CIUTADANIA. ELS POBLES INDÍGENES D'AUSTRÀLIA

Anna Piella Vila

Universitat Autònoma de Barcelona

Austràlia es contempla i es promociona a si mateixa com una societat plural i multicultural, una societat cosmopolita en què conviuen persones i grups de molt variada procedència (d'Europa —predominantment—, d'Àsia, del Pacífic, i d'Amèrica; a més de la població nativa autòctona), i amb identitats també múltiples, però amb una gran majoria de població blanca d'origen anglosaxó que constitueix el grup dominant (més d'un 80%). Aquesta pluralitat no ha portat a una societat més oberta i igualitària, sinó a una societat més desigual, en la qual els pobles indígenes constitueixen un dels col·lectius més discriminats en el seu propi país: una "minoria encapsulada" (Trigger, 1998) en un estat que històricament els ha conceptualitzat com el problema aborigen. Els indígenes australians, que fins l'any 1967 no van aconseguir drets de ciutadania, constitueixen avui dia el 2'2% de la població total (410.003 aborígens segons el cens de 2001 d'un total de gairebé 19 milions d'habitants) i presenten el pitjor registre de resultats socioeconòmics de la població australiana: només un 33% d'aborígens estan escolaritzats, les seves expectatives de vida estan entre 15 i 20 anys per sota de les de la resta de la població, la mortalitat infantil és 5 i 6 vegades més alta, i l'atur afecta el 38% d'aborígens enfront del 8,7% de la resta d'australians.

Quan es parla de pobles indígenes en el cas d'Austràlia, cal tenir present que sovint s'inclouen en el mateix terme "aborígens" dos grups diferenciats. Per una banda, els grups aborígens del continent i, per una altra, les poblacions melanèsiques de les illes de l'Estret de Torres. Aquests dos col·lectius, tot i el seu origen cultural diferent, comparteixen actualment una situació política, social i econòmica molt similar, la qual ha estat el resultat d'un procés colonial que cal tenir ben present per entendre les relacions interètniques a Austràlia.

En el context aborigen australià, parlar de relacions interètniques porta inevitablement a fer esment de relacions conflictives. Una societat —la d'origen anglosaxó— que

interfereix el procés històric d'una altra —la nativa—; aquest procés comporta una situació de dominació política que s'inicia com a invasió i finalitza com a colonialisme intern.

La colonització va crear els Australians i també els Aborígens.¹ Abans de la colonització, els indígenes d'Austràlia s'identificaven amb els noms propis de les diferents llengües tradicionals, amb llocs concrets i amb un ampli ventall d'afiliacions i relacions de parentiu i religioses. A partir de la colonització, els aborígens passen a ser anomenats i tractats primer, com una categoria racial, i poc després —així que van aparèixer les primeres generacions de mestissos—, com dues categories bàsiques, centrades en el criteri de quantitat de sang nativa: *half caste* (o part-Aboriginal) i *full blood* —o mig aborigen i aborigen del tot (unes categories que, malauradament, segueixen utilitzant-se a nivell popular a Austràlia, tot i que a nivell institucional han desaparegut)—.

Un element crucial per a la construcció de les identitats indígenes és el coneixement del procés històric que ha conduït a la situació actual. Per saber de quina manera el passat és utilitzat per a la construcció d'identitats cal analitzar com han estat i són conceptualitzats els nadius per part de la societat dominant australiana.

Història d'una invasió

Des de l'arribada dels primers colonitzadors europeus a Austràlia el 1788, la història dels aborígens es pot resumir en poques paraules: desposseïó territorial, desmembrament cultural i una forta política d'assimilació dins la cultura occidental que ha afectat profundament el desenvolupament cultural aborigen i la seva conceptualització en termes d'autoidentitat.

Presentat d'aquesta manera, podria semblar que els aborígens conformen una societat estàtica que va oferir poca o cap resistència a la invasió blanca i els canvis que aquesta va implicar. No és aquesta la situació i, encara menys, davant l'evidència d'una clara actitud i acció resistent al procés d'encapsulació dins la societat blanca. Des de l'atac amb llances, robatori de bestiar o fugir de reserves, i, més recentment, amb manifestacions al carrer, accions legals i organitzades per reclamar el que consideren propi, els aborígens han lluitat i s'han enfrontat des del principi a un sistema social discriminatori, injust, desigual i racista.

A partir del primer assentament colonial el 1788,² la població nouvinguda va considerar els indígenes com el "problema Aborigen" (Ffians i Walker 1977: 77). De fet,

1. El terme "*Ab-Origine*" prové del llatí i significa "des dels orígens o des del començament".

2. Després del desembarcament del capità Cook el 1770 es proclama la sobirania britànica sobre el nou territori. El govern britànic de l'època, motivat per una banda per interessos estratègics colonials, i, per una altra, per la necessitat d'ubicar els seus convictes lluny de la metròpoli (els territoris de l'Amèrica del Nord s'independitzen el 1776) decideix instaurar una colònia penitenciària als nous territoris incorporats a la corona.

la mateixa consideració devien merèixer els blancs per als aborígens —un problema—, però aquesta és una percepció que no apareix gaire sovint en la historiografia australiana, fins bastant recentment.³ Per tant, per a la mentalitat europea (colonial britànica) de l'època calia establir una política i legislació específica respecte a la població nativa (com s'havia fet en les altres colònies).

Les diferents accions que es van emprendre per acabar amb aquest "problema" es van basar principalment en la idea de la superioritat de la raça blanca i de la "civilització" europea sobre la resta d'ètnies del món, unes idees importades des de la metròpoli dins el context històric de la ideologia colonialista.

En la primera etapa, que abraça des de l'arribada dels europeus fins aproximadament el 1860, no hi ha una intervenció pròpiament institucionalitzada ja que es tracta del període de "descobriment" i ocupació del continent per part dels europeus i, per tant, no existia encara un govern a nivell de tot el continent. I els governs colonials —autònoms i cadascun amb les seves relacions directes amb la metròpoli fins a 1901, en què Austràlia esdevé una nació independent formada per estats federats— que existien aleshores tenien més feina a organitzar el nou territori que a reglamentar les relacions entre europeus i nadius. Els invasors, ja fossin pioners, grangers o missioners actuaven segons les circumstàncies i la seva pròpia voluntat.⁴

El primer període de contacte es va caracteritzar per la violència (en forma d'atacs, assassinats i enverinaments), el desposseïment i el desplaçament de les poblacions aborígens que els invasors anaven trobant al seu pas.

Els principals motius de conflictes entre la població autòctona i la població nouvinguda, van ser:

- La lluita per la terra i els seus recursos. Els aborígens es van veure obligats a ocupar territoris més marginals, generalment amb pocs recursos d'aigua i de subsistència, la qual cosa va provocar en alguns casos atacs organitzats a las granges per aconseguir aliments. La resposta dels grangers als "robatoris" dels aborígens deixava sovint una colla de morts i ferits que eren revenjats pels aborígens amb nous atacs; i així es produïa una espiral de represàlies en la qual els aborígens se'n duïen la pitjor part.

3. Un dels llibres més interessants en aquest sentit és el de l'historiador Henry Reynolds *The other side of the frontier* (1982), on es demostra, a partir de nombrosos exemples i documentació, que efectivament va existir resistència aborigen a la invasió europea.

4. Una de les primeres accions polítiques compartida pels diferents governs colonials va ser la creació de la "Native Mounted Police" el 1846, una força paramilitar per protegir els colonitzadors. L'objectiu oficial era mantenir la pau entre blancs i negres; l'objectiu real, suprimir qualsevol resistència aborigen i mantenir el domini blanc. Aquest cos policíac estava constituït per oficials blancs i tropa de blancs i aborígens; els coneixements de l'entorn d'aquests últims facilitava la tasca de la "Native Mounted Police". Oficialment va desaparèixer el 1896, però en alguns estats, com ara Queensland, es va mantenir fins a la primera dècada del segle XX.

· Una diferent conceptualització del sentit de la propietat. El concepte de possessió dels europeus era difícil d'entendre per a una societat en què la propietat era col·lectiva i la reciprocitat i el fet de compartir eren elements centrals de la seva organització social. També era difícil d'entendre per als europeus la idea de compartir els seus béns amb una gent que ni eren els propietaris ni havien participat en el procés de producció.

- La competència sexual. Els colonitzadors constituïen una població predominantment masculina i amb una concepció del paper de l'home en la societat. I es van trobar amb una cultura en la qual es practicava l'intercanvi cerimonial de dones i l'oferta de favors sexuals amb un sentit d'hospitalitat i com a mitjà diplomàtic en què les dones actuaven com a ambaixadores de les relacions que s'establirien posteriorment entre diferents grups. La mentalitat dels homes europeus va veure en aquest tipus d'organització una espècie de prostitució organitzada a nivell social i amb una càrrega no només sexista sinó també racista; el resultat va consistir sovint en enganys, raptes i violacions de dones aborígens.

- I els actes de revenja a causa dels fets violents per algun d'aquests motius esmentats.

A mida que els colonitzadors van anar envaint tot el continent, no només van ser els conflictes armats la causa de la davallada de la població aborigen, sinó també la introducció de noves malalties com la grip, la disenteria, i la verola, com també els problemes de malnutrició. Els efectes negatius en la natalitat de tots aquests elements, conjuntament amb la dispersió i desestructuració que van patir les societats aborígens, va comportar condicions poc favorables per a la seva reproducció, tant biològica com cultural. Com a conseqüència, la població aborigen va declinar des d'una dada estimada de 700.000 persones el 1788, fins aproximadament 66.000, 150 anys més tard (Minority Rights Group 1982).

A partir del 1870 comencen a aparèixer les primeres reserves per a aborígens, que constituïrien la base de la política anomenada "proteccionista" i que s'estengué fins ben entrats els anys 1950. El propòsit oficial de la creació de reserves especials per a la població nativa era situar els aborígens junts en zones on poguessin seguir mantenint, en certa manera, el seu estil de vida, caçant, pescant i recol·lectant. Però també les reserves havien de ser el mecanisme que permetés el pas gradual de la vida salvatge a la civilitzada (això si no desapareixia abans la població nativa per si mateixa). Es tractava de cristianitzar-los i introduir-los en el món del treball. Per una banda, per mantenir-los ocupats en tasques productives i, per una altra banda, perquè amb la seva feina ajudessin a recuperar la inversió que representava proveir-los d'aliments i habitatge.

Aquestes reserves —àrees de poc interès econòmic i propietat de la Corona britànica— constituïen zones protegides. Espais inviolables fins que deixaven de ser-ho, principalment per qüestions econòmiques. Un exemple ens l'ofereix la reserva de Tennant Creek, una àrea del centre del Northern Territory molt rica en aigua, on als anys 1920-30 es crea una reserva sota la protecció del govern. Però el 1934 s'hi descobreix or i, immediatament, els aborígens que havien estat concentrats en la reserva són traslladats a una altra zona o dispersats per altres reserves estatals.

El propòsit real era doble. Per una banda, mantenir "el problema aborígen" controlat i apartat de la "civilització" blanca —un dels problemes que calia evitar era l'acumulació d'aborígens en nuclis urbans—. Les reserves van constituir un sistema molt efectiu de control de la població (una persona aborígen no podia sortir o entrar de la reserva lliurement, i encara menys traslladar-se a qualsevol altre lloc, i tampoc no tenia accés directe als diners que guanyava treballant a la reserva o a les granges del voltant o a les cases particulars dels blancs)⁵ i al mateix temps significava segregació, sota la màscara de "protecció". Per una altra banda, la política de reserves proveïa les explotacions agrícoles i ramaderes dels colonitzadors d'una ma d'obra barata i estable.

Les missions religioses també van contribuir al trencament del sistema cultural natiu en imposar un sistema de valors i creences nou i negar la validesa del sistema tradicional. Les Missions (principalment catòliques, evangelistes i metodistes) funcionaven com a reserves estatals, amb l'avantatge que eren menys costoses de mantenir pel govern, ja que generalment cada església es feia càrrec de les despeses de les seves respectives missions. Aquestes missions van veure en la preparació dels aborígens per participar en la societat blanca la seva principal funció social i educativa, sense deixar de banda, la conversió a l'"autèntica" religió.

Una manera molt efectiva d'acabar amb la continuïtat cultural és tallar les vies de transmissió cultural; en el cas dels aborígens australians, això es va aconseguir separant les criatures de les seves famílies i traslladant-les a centres —internats— especials o "dormitoris" o donant-les en adopció a famílies blanques.⁶ Molts d'aquests nens i nenes eren el que llavors es coneixia com a "half-caste", fills de mare aborígen i pare blanc. Es creia que aquest sector era el primer que calia recuperar del "salvatgisme",

5. Era el director de la reserva qui comptabilitzava i gestionava els diners que guanyaven els aborígens amb el seu treball, i amb càrrec a aquests guanys podien aconseguir béns, sempre que hi estigués d'acord el director. Aquesta situació queda perfectament il·lustrada en la pel·lícula 'Generación Robada' (Rabbit-Proof Fence, Phillip Noyce, 2002).

6. El maig de 1997 es va fer públic un informe de la Comissió Australiana de Drets Humans en el qual es denuncia aquesta pràctica que el govern va portar a terme fins a finals dels anys 50, la qual va significar el trasllat forçat de desenes de milers de nens aborígens. *El País*, 22 de maig del 1997.

perquè de fet ja eren, ni que fos en una petita part, una mica blancs (si més no per a la societat dominant, en què la consanguinitat té un pes important).

Durant el període proteccionista es van establir diferents lleis per legislar l'internament dels infants aborígens en Llars per a Infants ("Children Homes"). Aquestes institucions estaven situades sovint lluny de les comunitats i reserves d'on provenien els nens i nenes; d'aquesta manera s'obstaculitzava el màxim possible el contacte dels infants amb els seus parents i, per tant, amb la seva cultura. Els internats es contemplaven com a llocs de transició en què els nens entrarien progressivament en contacte amb el món *civilitzat*, amb l'objectiu d'esdevenir una font de treball barata suplementària. Per això, l'educació que rebien estava enfocada a la seva posterior incorporació laboral: la indústria ramadera per als nois i el treball domèstic, com a minyones, per a les noies, i les recomanacions anaven en aquest sentit.⁷

En definitiva, totes aquestes institucions (reserves, missions, internats) van afectar de manera irreversible el desenvolupament i la continuïtat de la cultura aborígen i també van servir per facilitar la incorporació dels aborígens a la societat blanca, però no com a iguals, sinó com a criats.

En el següent període, que abraça dels anys 1960 fins al final dels 70, es produeix un canvi en la política respecte els aborígens i comença l'etapa d'"assimilació". Aquesta nova política —que té a veure amb la creixent sensibilització social respecte al tema aborígen— considera que cal integrar la població aborígen a la societat australiana; així, la població aborígen ha de practicar el mateix sistema de vida que els altres australians i participar com a membres de la comunitat australiana, gaudint dels mateixos drets i privilegis i acceptant les mateixes responsabilitats.

Això va comportar una forta pressió institucional per abandonar els costums tradicionals i adoptar la forma de vida occidental. La política assimilacionista va significar un canvi important pels aborígens. Ara no se'ls havia d'apartar de la societat blanca, sinó que havien de formar-ne part; però, això sí, a la manera de la societat dominant, en una mena d'intent de convertir els negres en blancs, però no en iguals.

És en aquest període que els aborígens passen a ser considerats legalment com a ciutadans australians —el 1967— i per tant amb dret a vot i amb dret a controlar els seus propis ingressos, a circular lliurement pel país i, fins i tot, a casar-se amb qui volguessin (abans aquests drets estaven controlats pel director de la reserva o per la persona destinada pel govern).

7. "Teaching in schools should be of a very simple character; it should include reading, writing, arithmetic and singing. The main training should be industrial, simple agricultural, carpenting... stockwork for the boys, domestic work and gardens for the girls" (B. Cummings, *Take this Child*, 1990, p. 20). La pel·lícula 'Generación Robada' (2002) també mostra perfectament el sistema pervers dels internats.

Serà també en els anys 60 que comença a prendre força el moviment Aborigen pels drets a la terra, el Land Rights Movement, que apareix com una manera de rebutjar aquesta política assimilacionista i d'avançar cap a l'exigència d'autonomia i autodeterminació del poble aborigen. En aquest moviment s'hi veuran implicats els diferents grups aborígens, les diferents tribus i comunitats que intenten aplegar-se, reunir-se i establir-se en el que consideren casa seva, el seu territori.

L'autodeterminació arribarà, almenys en termes oficials, amb el canvi de govern dels anys vuitanta i l'arribada del Partit Laborista al poder. Aquesta política —que més que autodeterminació s'hauria d'anomenar autoadministració o autogestió— exigeix que els aborígens, com a individus i com a comunitat, puguin prendre les seves pròpies decisions respecte el seu futur i acceptin la responsabilitat dels resultats. Això s'aconseguirà a partir de la creació de diferents organismes i consells dirigits pels propis aborígens i subvencionats amb fons governamentals.

Quan s'instaura aquesta política molts Aborígens la veuen com un pas endavant cap a la direcció correcta, lluny del paternalisme i racisme implícit en les polítiques anteriors. Inicialment, aquesta política s'anomena "autodeterminació", però aquest terme era difícil de pair pels sectors més conservadors i es va suavitzar canviant qual-sevol connotació d'autonomia per un terme més administratiu. D'aquesta manera s'acaba anomenant "autogestió".

La política d'autogestió implica certs límits imposats per la societat dominant. La vaguetat dels límits dins dels quals l'autonomia aborigen es pot exercir, és un factor important que influirà en les relacions entre individus aborígens, entre comunitats aborígens i entre organitzacions aborígens i els aparells federals i estatals.

Per la seva manca d'efectivitat, aquesta política és àmpliament criticada tant per la comunitat aborigen com per sectors de la comunitat occidental, entre els quals destaquen les crítiques dels antropòlegs com J.R. von Sturmer, qui s'hi refereix com a "*vague but high-sounding... strong on ideology and rhetoric, but undecided and erratic in technique, and... (almost) totally lacking assessment criteria*" (Von Sturmer 1985: 46-49).

Diverses organitzacions han aparegut des d'aleshores, les quals treballen activament per intentar pal·liar algunes de les desastroses conseqüències de les polítiques anteriors, com ara les organitzacions de Servei Legal (National Aboriginal and Islander Legal Services), Salut (National Aboriginal and Islander Health Organisation), Habitatge (Aboriginal Development Commission), i Educació (National Aboriginal Education Council) destinat a la població aborigen.

El 1990 apareix l'ATSIC (Aboriginal and Torres Strait Islander Commission), que és el màxim organisme encarregat de gestionar i distribuir els recursos financers que

arriben de l'estat, segons la prioritat dels diferents programes que s'estan portant a terme entre la població aborigen.

El fet és que després de més d'una dècada d'autonomia administrativa, els aborígens australians segueixen constituint el grup ètnic més marginat del país, sense control efectiu sobre la terra i els seus recursos, els quals són vitals per desenvolupar i mantenir la seva cultura.

Si durant l'època assimilacionista la percepció de la societat dominant era que els aborígens havien d'esdevenir el més "blancs" possible, en la política d'autodeterminació, es pressuposa que els aborígens volen esdevenir el més occidental possible.⁸ I, per tant, les relacions entre ambdós grups se segueixen construint sobre una pressuposada superioritat del grup dominant.

Reconeixement de drets territorials: el cas Mabo

La política de "Land-Rights" que comença a principis dels 80, és a dir, la legislació sobre el dret aborigen a certs territoris, ha tingut efectes positius ja que ha permès l'accés per alguns grups aborígens a la seva terra i a cert grau de seguretat, i constitueix un reconeixement de significat simbòlic i polític de propietat. Però aquesta legislació presenta algun aspecte contradictori. N. Peterson (1998) la veu com un altre tipus de colonització del benestar, interpretant els drets al territori, i per extensió els assumptes dels aborígens, com una mesura de benestar i no com una mesura de justícia social, no com una compensació pel desposseïment territorial i cultural al qual van estar sotmesos a partir de l'arribada dels europeus. Les reclamacions aborígens s'han d'entendre com drets no com a caritat.

En l'àmbit social existeixen actualment actituds clarament negatives de la població australiana no aborigen cap a l'Austràlia aborigen, sovint sota la noció d'imparcialitat o justícia, que veu els aborígens com els destinataris de beneficis que no estan a l'abast d'altres sectors de la comunitat. Igualment, existeix un nivell d'escepticisme de com es materialitzen aquests beneficis. En aquest sentit, es veu el tema dels drets territorials natis com un altre benefici inútil cap a una gent que no han fet pas més que altres per merèixer-lo. Quan el títol territorial natiu entra en competència amb algunes explotacions econòmiques, com ara granges o mineria, és quan apareixen ràpidament actituds negatives.

8. En aquest sentit no hi ha una resposta uniforme per part de la població indígena. Hi ha qui opta per l'estil i la cultura australiano-occidental i, qui opta per part de l'estil i cultura occidental, mantenint una part de la tradicional.

A principis dels anys 90 el govern laborista i algunes organitzacions aborígenes parlen de la necessitat d'un procés de "Reconciliació" entre les dues comunitats, en el sentit de treballar conjuntament per aconseguir millorar la situació de la comunitat aborigen i que participi en igualtat de condicions i oportunitats en la societat australiana. Això significa un reconeixement, per part de la visió oficial governamental, de l'impacte històric que va suposar la imposició dels europeus al continent i les desastroses conseqüències per a la població aborigen. Aquest reconeixement oficial és vist per una part de la societat blancoaustraliana (el sector monàrquic més conservador) com un sentiment de culpa històrica que no estan disposats a assumir.

En aquest context apareix el cas "Mabo" respecte del dret de propietat aborigen sobre certs territoris, i les posicions es radicalitzen. El 3 de juny de 1992 el Tribunal Superior d'Austràlia va establir la legalitat del títol natiu de propietat dels aborígenes de l'illa de Murray a l'estret de Torres. Amb aquesta decisió, es nega vàlidesa legal al concepte de terra *nullius* (terra de ningú); aquest era el principi que des de l'arribada dels blancs havia servit per justificar la legalitat de l'ocupació britànica en territori australià. El procés legal havia començat deu anys abans, el 1982, quan cinc persones de la tribu Meriam encapçalades pel Sr. Eddie Mabo van sol·licitar a la Cort Suprema la propietat legal de l'illa de Murray que el poble Meriam havia habitat sense discontinuïtat des de molt abans de la invasió blanca i l'establiment de la llei britànica.⁹

La decisió de la cort suprema d'Austràlia en el cas "Mabo" va marcar un punt important en el procés de relacions entre Austràlia i els seus indígenes. Per primera vegada la llei regular australiana reconeixia les relacions entre els aborígenes i el seu territori com a base per recolzar drets legals sobre propietat territorial. Com apunta el jutge R.S. French (1996: 2-11), el cas "Mabo" no va significar la creació de drets nous sinó el reconeixement de drets ja existents.

La llei regular d'Austràlia abans d'aquest cas legal havia rebutjat el concepte de propietat nativa de territoris tradicionals. El reconeixement d'aquesta propietat estava en la interacció entre dos sistemes de llei i de cultura diferents. Un va arribar amb la colonització des d'Anglaterra fa poc més de 200 anys, i l'altre s'ha desenvolupat al llarg de més de 40.000 anys en el territori australià.

La decisió legal no va ser només una marca judicial sinó un punt singular i central en la història de la relació entre Austràlia, la societat australiana dominant, i els habitants australians aborígenes. Per primera vegada els nadius podien reclamar drets legals sobre el territori com una qüestió de dret i no com una qüestió de favor.

9. Eddie Mabo va morir el gener de 1992, abans que el Tribunal dictés sentència a favor de la reivindicació aborigen, i sense saber que el seu nom passaria a la història recent d'Austràlia per referir-se a una de les qüestions més conflictives de les relacions entre blancs i negres.

Els principis enunciats per la cort suprema en la decisió sobre el cas "Mabo" defineix la naturalesa general del títol natiu. Es reconeixerà el títol i, per tant, dret natiu quan una comunitat hagi mantingut la seva connexió amb el territori i quan aquesta vinculació es pugui establir interromptudament des d'abans de la colonització.

Aquest cas implica una clara connexió física amb el territori. En canvi l'essència d'aquesta vinculació es veu des de la perspectiva indígena com a espiritual. Pels aborígens, el fet d'haver estat desplaçats del seu territori no els desvincula d'aquest. A més, no van deixar pas els seus territoris per voluntat pròpia sinó com a conseqüència d'una política colonial estrangera.

La decisió legal especifica també que la sobirania del territori resideix en la corona i que aquesta pot anul·lar i suprimir la llei de títol natiu a través de l'acció legal. Això s'ha donat i se seguirà donant en casos anomenats "d'interès nacional" com és l'explotació de les riqueses naturals.

Per tant, els límits de la possible justícia que s'aconsegueix amb el cas "Mabo" estan en la ideologia o doctrina de la supressió. Des de certs sectors aborígens s'interpreta com una prova més de la desposseïció i pèrdua de drets des de l'arribada i establiment dels blancs. La decisió "Mabo" ha estat criticada per les seves limitacions i pel seu abast, i per constituir finalment un compromís polític i proteccionista cap als interessos d'inversions no-indígenes a expenses d'interessos indígenes.

A partir de la decisió del cas "Mabo", diferents comunitats aborígens comencen a presentar reivindicacions legals per aconseguir el dret de propietat de les terres de les quals van ser desposseïts per la política colonialista anglesa.¹⁰ Això ha suposat l'escat de certa "histèria" de declaracions, afirmacions i contraproposicions per part de la resta de la societat australiana (cal remarcar, però, que existeix un sector de la població no-aborigen que dona suport a les seves reivindicacions). Per una banda, les companyies mineres i altres empreses veuen la possibilitat que la terra sigui retornada als seus propietaris originaris com una amenaça als seus interessos i, per una altra banda, un ampli sector de la població blanca creu que la decisió "Mabo" significarà una retallada de l'accés a certs territoris del seu país. El rebuig d'algunes reclamacions aborígens es consideren com una amenaça a l'esperat procés de Reconciliació i la possibilitat que es legalitzi el títol natiu en molts altres casos es contempla, pel sector dominant, com un perill a perdre la seva pròpia hegemonia.

10. La llei de Títol Natiu es va aprovar el 1993. Durant els primers sis mesos van haver-hi 14 sol·licituds de propietat per part de comunitats aborígens; després d'un any, n'hi van haver 43; al desembre del 1995, dos anys després de la seva aprovació, n'hi havia 168 i, a mitjan 1996, 232.

La situació política actual (1996-2004)

A les eleccions generals australianes del dos de març de 1996 el Partit Laborista perd la seva hegemonia i un nou govern nacional, de caire conservador promonàrquic guanya les eleccions.

Algunes anàlisis polítiques argumenten que els laboristes van perdre votants per descuidar els interessos i problemes de la societat dominant i dedicar esforços a col·lectius minoritaris. És a dir, per preocupar-se massa de grups ecologistes, aborígens i feministes, i massa poc de problemes com l'augment de l'atur, la necessitat de protegir la incipient indústria, la venda a l'estranger de marques australianes o el deteriorament rural resultant de sequeres prolongades.¹¹

Sota el mandat del primer ministre conservador, John Howard, s'han iniciat dos canvis importants que signifiquen un retrocés en la política governamental d'afers aborígens. Per una banda comença un cert moviment per canviar la legislació respecte el títol natiu amb l'objectiu de restringir els drets dels aborígens a negociar l'ús del territori i a presentar reclamacions al respecte; i, a més, es retallen considerablement els fons destinats al Consell Nacional per a la Reconciliació Aborígen.

La qüestió aborígen passa clarament a un segon terme. Després de repetides demandes a favor d'una política aborígen la resposta del govern va ser presentar un pla que s'anomena "d'autoenfortiment" dels pobles aborígens. I per "facilitar" aquest desenvolupament es prenen mesures com enviar tropes de l'exèrcit a les comunitats indígenes per construir serveis bàsics com clavegueram i sistemes d'aigua corrent (curiosament el govern primer retalla els pressupostos perquè les comunitats autogestionessin aquestes tasques); o la *decisió Wik*¹² per la qual les tradicions indígenes com cerimònies i recol·lecció d'aliments poden continuar practicant-se en terres de pastures sempre que no interfereixin les activitats ramaderes. És a dir, davant de qualsevol conflicte, els interessos ramaders tenen prioritat sobre els interessos aborígens.

Els principals interessos i recursos del govern australià s'han destinat recentment cap a dos esdeveniments importants per al país, tant a nivell polític, com econòmic i social, que d'alguna manera desvien l'atenció des de la problemàtica aborígen cap a la qüestió nacional.

En primer lloc, la celebració dels jocs Olímpics el 2000 a Sidney, que va significar una necessitat d'inversió en infraestructures considerable. I, també, la probabilitat que

11. *El Mundo Indígena 1996-1997*. IWGIA, pàg. 160.

12. Els Wik són un poble aborígen que habita la part occidental de la gran península del York Cape, a l'estat de Queensland.

Austràlia es desvinculés definitivament de la corona britànica i es constituís en República tot coincidint amb la celebració del centenari de la nació australiana el 2001.

Pel que fa al primer tema, en una nació què l'esport és una de les poques forces aglutinadores del país, els Jocs Olímpics van esdevenir gairebé una obsessió. En aquest sentit es veia amb certa preocupació la possibilitat que arribés als mitjans de difusió mundials la penosa situació dels pobles indígenes australians i que alguna nació estrangera pogués renunciar a participar en els Jocs Olímpics com a boicot a una Austràlia racista —com ja va succeir en els Jocs Olímpics a Sud-Àfrica—. Al mateix temps, però, la projecció mundial de la situació dels aborígens podia haver tingut efectes positius sobre la política indígena. Finalment no passà ni una cosa ni l'altra. Cap país va deixar de participar en els Jocs Olímpics de Sidney ni tampoc el moviment en defensa dels drets Aborígens, malgrat una certa divulgació internacional de la seva situació, va aconseguir millorar les perspectives. Només la victòria de Cathy Freeman en els 400 m i el seu passeig per l'estadi portant la bandera aborígen va aportar alguna satisfacció als pobles Aborígens d'Austràlia.

Respecte el debat sobre la República, la Convenció Constitucional celebrada a Canberra al febrer de 1998 va donar suport a la conversió d'Austràlia en una república i a la consulta per referèndum al poble australià a realitzar el 1999 per establir en quins termes s'havia de produir el canvi.¹³ El suport popular cap al canvi també semblava majoritari. Segons sondeigs de la premsa australiana¹⁴ realitzats a la fi del 1997 i just abans de la Convenció, gairebé un 80% de la població hi estava a favor. Però el resultat del referèndum no va ser l'esperat. La població va decidir romandre en el mateix sistema i no esdevenir una república. Aquest fet té una explicació i és que tal i com el govern (contrari al canvi) va plantejar el referèndum, va semblar més prudent mantenir un primer ministre amb el sistema actual que no pas un president de República escollit pels representants polítics. De totes maneres, els aires de canvi hi són i el moviment per a la República guanya cada vegada més adeptes.

En aquest context, els aborígens reclamaven que ja que el país estava trencant amb els pocs lligams de dependència política que encara els unia a la "mare pàtria" i entrant a la seva etapa adulta, se'ls reconegués oficialment com els primers habitants d'Austràlia. Perquè, tot i viure en aquesta nació des de fa més de 50.000 anys, només en fa gairebé 40 que se'ls considera ciutadans de ple dret (des de 1967!) i la història

13. La Convenció estava formada per 152 delegats, 76 elegits per candidatures de la més àmplia procedència (incloent-hi el col·lectiu aborígen) i 76 designats pel govern, entre els quals hi havia 40 representants dels parlaments federals, estatals i territorials. El resultat de les votacions va ser: 89 delegats a favor de esdevenir una república, 52 en contra i 11 abstencions.

14. *The Australian*, "The Republic Debate: What Australians are thinking", 13 de novembre del 1997.

oficial segueix destacant les aventures i desventures del capità Cook i els primers assentaments britànics com l'inici del poblament del continent.

Eleccions 2004. Males notícies per als aborígens

En les últimes eleccions generals del 9 d'octubre del 2004 va sortir reelegit per quarta vegada el conservador John Howard. La coalició Liberal/Nacional va aconseguir 85 (72 el partit Liberal i 13 el Nacional) dels 150 escons que constitueixen el parlament australià, a causa principalment que els votants van optar per confiar en les promeses de mantenir una economia forta i protegir Austràlia del terrorisme internacional, bases de la campanya electoral de Howard. L'últim atemptat, un mes abans de les eleccions, a l'ambaixada d'Austràlia a Yakarta, va reviuir la por al terrorisme i a partir d'aleshores va quallar fort el missatge del president electe.

El tema de la situació dels pobles indígenes australians no va formar part de la campanya electoral i sembla bastant clar que la reelecció de Howard no impulsarà el fràgil procés de Reconciliació entre la població indígena i la resta d'australians. Per ara, les primeres accions han estat retallar programes socials i educatius, i reforçar els centres d'internament d'immigrants.

Participació política indígena

A partir dels anys 70 apareixen els primers organismes de caire polític que representen que han de facilitar la suposada integració de la població indígena en la societat general, però les relacions que s'establiran entre administració i indígenes segueixen basant-se en principis desiguals i discriminatoris. De totes maneres sorgeix ara el primer embrió d'una elit política aborigen i això tindrà els seus efectes en les relacions dins del col·lectiu aborigen mateix.

El 1972 es crea el primer ministeri específicament per tractar temes aborígens: Department of Aboriginal Affairs (DAA) i es crea la primera organització aborigen d'àmbit nacional: la National Aboriginal Consultative Council (NACC) com una entitat consultiva pel ministeri.

El finançament governamental de les institucions comporta que la lluita aborigen esdevingui institucionalitzada (a més d'econòmicament dependent). És a dir, els membres representatius són integrats en la mateixa estructura opressiva que estan intentant combatre. La desigualtat en les relacions es posa de manifest en actuacions com quan el govern va tallar els fons de la NACC en el moment en què es va convertir en una entitat conflictiva per demanar més poder de decisió.

Es crea, més endavant, al novembre de 1977, la National Aboriginal Conference (NAC), una entitat més dèbil que l'anterior i designada per membres del DAA. Aviat la NAC va tenir problemes de legitimitat davant el públic aborígen i davant el mateix govern: per la poca articulació del paper que la NAC havia de jugar amb l'emergent política ideològica aborígen i per la manca d'identificació de molts aborígens amb la NAC com a organització pròpia. Per tant, problemes de lideratge als nivells polítics i administratius de la mateixa organització. Les relacions de la NAC amb el DAA eren de dependència, no només econòmica, i de desconfiança mútua.

El 1983 s'inicia la reforma de la NAC i es reconeix des del ministeri una funció política clara: assessorar al ministre en la formulació de la nova legislació nacional sobre drets territorials. Però existeixen divisions dins la pròpia NAC sobre l'efectivitat real d'aquesta reforma. Des del govern se li encarrega al Dr. Coombs, antropòleg que ja havia estat assessor del ministeri en qüestions aborígens, un informe sobre el NAC. Les recomanacions de Coombs no agraden massa al govern: necessitat d'una organització més poderosa amb recursos suficients i que operés independentment del ministeri. El govern, abans de perdre el control sobre qualsevol organització a nivell nacional que tingui a veure amb la població aborígen i davant els problemes de representativitat i de gestió de recursos el 1985, decideix abolir la NAC. També hi havia al darrere la por a les demandes cada vegada més radicals de la població aborígen.

Fins al 1990 no apareixerà una nova entitat a nivell nacional: l'ATSIC (Aboriginal and Torres Strait Islanders Commission). Organització dissenyada des del govern, constituïda per membres aborígens i amb l'objectiu, una vegada més, d'assessorar el govern en temes i prioritats aborígens. Pocs anys després d'entrar en funcionament, l'ATSIC ha rebut fortes crítiques (per ambdós costats, l'aborígen i el no aborígen) per considerar que està malgastant importants sumes de diners sense que això es tradueixi en una millora real en la condició de vida de la població aborígen. La responsabilitat aborígen es tradueix en culpabilitat aborígen quan les coses no van com s'esperava.

A Austràlia, la història de l'existència d'òrgans polítics a nivell nacional per a la població aborígen ha estat marcada per un fort intervencionisme del govern.

Amb tot això podem dir que, de fet, l'autodeterminació a nivell organitzatiu nacional pels aborígens australians encara és una idea que no s'ha realitzat. Si els organismes que es creen no tenen legitimitació aborígen tampoc tenen l'habilitat de legitimar les polítiques governamentals i aquesta legitimitació és necessària per a qualsevol sistema polític que es consideri democràtic.

Les identitats indígenes en construcció

En el cas d'Àustràlia existeixen dos processos bàsics que s'han de tenir en compte pel que fa a la identitat o identitats aborígens. Per una banda, la tradició cultural —el contingut ètnic— i, per una altra, les relacions que s'han donat al llarg del temps entre la població nativa i la població d'origen europeu que ha acabat constituint la societat dominant.

En ambdues situacions estem parlant de processos dinàmics que impliquen canvis i modificacions. Penso que no podem identificar continuïtats únicament amb tradició (la qual s'inclou) ni canvis, únicament amb la història de les relacions interètniques; perquè en el procés creatiu de la tradició es donen canvis i en el transcurs de les relacions es donen continuïtats.

Des que Fredrik Barth (1969) formulà la idea de les fronteres ètniques, quedà establert en la teoria antropològica que són els límits ètnics el que defineixen el grup, més que la substància cultural que aquests límits inclouen. No és la cultura el que fa la identitat. És la identitat adquirida històricament el que selecciona quins aspectes de la cultura representen millor la diferència i la unitat. Per aquest autor, el procés fonamental implicat en la formació d'un grup ètnic és la construcció de límits. La identitat ètnica serà, per tant, el producte de definicions externes i internes, però en el nucli de la identitat, igual que en totes les identitats col·lectives, hi ha el contrast: la percepció que *nosaltres* d'alguna manera som diferents d'*ells*.

En el cas dels indígenes australians aquesta distinció es posa de manifest en allò que assumeixen els mateixos aborígens com a part de la seva cultura, i el què utilitzen els grups indígenes com a identificadors de la seva etnicitat.

La seva etnicitat no s'entén només a partir de l'acció política per aconseguir millores en la seva situació socioeconòmica, sinó que cal tenir en compte les continuïtats culturals en la seva autodefinició. I les estratègies d'acció parteixen d'una condició de llibertat, condicionada, per decidir l'alternativa més desitjada. No decideixen a partir d'una posició d'igualtat, sinó que la seva capacitat negociadora està en funció del que la legislació, i la societat dominant en general, accepta negociar. Això no significa que no hi hagi espais de llibertat on poder actuar en funció dels interessos. De fet, més que espais, parlaria de zones marginals, perquè crec que és en els marges de les relacions interètniques on la població aborigen pot actuar amb una certa autonomia.

En el desenvolupament de les identitats indígenes hi juga un paper rellevant el tractament que les polítiques governamentals i els agents exteriors han donat a la població aborigen: així, concebant-los com un sol poble han contribuït a la formació d'una concepció panaborigen. Però no es tracta només d'una influència externa als

grups ètnics, sinó que des de dins també s'accepta aquesta visió. Hi ha autors (D.J. Jones i J. Hill-Burnett) que defensen que quan grups ètnics esdevenen grups polítics el significat de diferència cultural canvia. Es dona un tipus de consens definit pels de dins i pels de fora en termes dels trets culturals comuns més que en termes de particularitats culturals distintes.

En l'època tradicional el que existia eren grups tribals arrente, wallbiri, wik, dhan-gadi, etc. amb particularitats culturals pròpies i trets culturals compartits. Les identitats d'aquests grups es definien per una estructura sociocultural que interconnectava relacions de parentiu, estil de vida, llengües, territorialitat i creences mitològiques. Però tot això va canviar a partir de la política proteccionista del govern australià instaurada el segle passat.

En l'època del desplaçament forçat dels indígenes cap a les reserves creades pel govern s'apleguen diferents grups aborígens de molt diverses procedències. En aquest context de gent d'origen diferent vivint junta, l'afiliació tribal apareix més com una marca individual que com una marca d'identitat col·lectiva, com havia estat fins aleshores (C. Berndt 1961). D'aquesta manera, l'afiliació tribal equival a les credencials familiars en el context anterior tradicional.

Així, la identitat tribal canvia de contingut —ara denota individualitat, mentre que abans, col·lectivitat— i ja no identifica diferents unitats petites disperses que es troben de tant en tant per compartir col·lectivament certes cerimònies i rituals sagrats per a tots ells; sinó individus procedents d'aquestes diferents unitats i de moltes altres.

Les xarxes de relacions socials, sovint articulades en termes de parentiu, van continuar sent significatives, però els models de comportament associats eren menys pressionadors. I els grups que van emergir es definien no tant en termes d'acció comuna i filiació, sinó més per un reconeixement d'experiències compartides en les situacions de contacte. Van esdevenir més i més dependents en la societat general, però simultàniament marginats d'aquesta societat dominant.

El que comença a sorgir és una aboriginalització (Berndt 1977) de certs aspectes modelats per adequar-hi els seus propis marcs de referència. Models reforçats per pressions des de fora i per sentiments d'inseguretat dels qui vivien aquest procés. El resultat va ser molts grups localitzats d'aborígens (urbans destribalitzats, rurals d'orientació tradicional, urbans-tradicionals), cada un amb el seu propi focus territorial i conseqüentment en moltes identitats diferents —derivades del passat aborígen diferent i també de les experiències de contacte amb estrangers, diferent—. Aquest contacte, traumàtic, opressiu i desastrós, va esdevenir part de la seva identitat. La desaparició gradual i no tan gradual de la vida tradicional com una realitat va deixar inseguretats —com a individus i com a membres d'un o més grups, però en el context urbà és on

es viurà aquesta inseguretat amb més insistència—. I potser per això és en sectors d'aborígens urbans que no segueixen una orientació tradicional on millor arrelarà el concepte d'Aboriginalitat que finalment aplegarà a uns i altres. Així s'ha forjat una identitat aborígen comuna que es veu rellevant per una acció política també comuna.

Una part important de la identificació aborígen es basa en la selecció d'elements tradicionals que poden ser utilitzats en l'escena contemporània. I aquí comencen molts dels problemes (i també comença aquí la participació important dels antropòlegs). Perquè es tracta de reconstruir el passat, però no tal com era en realitat sinó la idea que els mateixos aborígens tenen de com era aquest passat. En aquest sentit, el sentiment d'orgull d'antecedents aborígens és important emocionalment.

Són poques les persones de descendència Aborígen que no han patit algun tipus de prejudici, discriminació o maltractament. Les experiències del passat tenen implicacions en el present i el futur; són una part de l'herència aborígen tan important com la vida tradicional.¹⁵

L'aboriginalitat es veu com un tipus de moviment social en què, per certs propòsits, una identitat comuna en contrast amb altres australians pot marcar la unitat i la diferència. Mecanisme per buscar un status, com una reacció en contra de les injustícies i discriminacions patides. Dins d'aquest marc referencial d'Aboriginalitat que intenta incloure tothom de descendència aborígen, hi ha molt espai per a la protesta i l'acció política.¹⁶

Per a C.H. Berndt seran les forces externes, la societat dominant en la qual els aborígens tenen poca o cap influència, les que definiran la seva nova identitat: "[any Aborigine] has no effective voice in major decisions affecting his very existence, and no real hope of influencing them. He is caught within the orbit of perhaps largely benevolent but also largely impersonal forces which are engaged in deliberate and concerted attempts to change his whole style of living, in short, to redefine his identity" (Berndt 1961: 17)

Per a E. Kolig (1977: 36), però, la redefinició de la identitat no prové de la lliure elecció aborígen. Els nadius no estan només guiats per forces externes, sinó que cal tenir present elements tradicionals de pensament i conceptes que es mantenen i són ajustats: "*They identify; they are not just identified.*"

15. R.M. Berndt aposta per una lectura positiva d'aquest procés: com un cos d'informació i de coneixements que resumeix la lluita aborígen cap a la igualtat social, econòmica i política i més important encara, cap a la seguretat emocional.

16. En aquest sentit coincideix amb la postura de L.A. Despres (*Ethnicity and Resource Competition in Plural Societies*, 1975) qui veu el fet ètnic des del punt de vista de la teoria de l'estratificació i del poder, com una resposta dels grups més desavantatjats davant una situació discriminatòria, i un esforç d'utilitzar un modus cultural per progressar econòmic i políticament. Aquest punt de vista central en el corrent instrumentalista d'analitzar la identitat ètnica, pren l'etnicitat bàsicament en termes de relacions interètniques i les seves implicacions econòmiques i polítiques.

Aquesta nova identitat que emergeix no és accidental, arbitrària i sense sentit, sinó que és representativa d'etapes de canvi que s'esdevenen sota la influència occidental. Segons aquest autor, models mentals i de comportament aborígens, estratègies i auto-definicions es coordinen causalment, reflectint continuïtats amb tradicions i adaptacions intencionades a noves condicions socioambientals. El resultat serà que la preservació de parts de la superestructura ideològica tradicional ha facilitat l'ajustament suau d'identitats.¹⁷

Les identitats estan en relació amb la situació sociopolítica del grup indígena respecte el grup dominant, amb el qual no es manté una relació precisament amistosa, ni molt menys igualitària. Per això, E. Kolig defensa que el concepte de panaboriginalitat és un producte del context blanc. L'Aboriginalitat és una ficció que té sentit només en termes d'etnocentrisme blanc, que força als aborígens a acceptar la panaboriginalitat com un fet en la societat moderna australiana. Creu aquest autor que la preservació de la ideologia tradicional se situa en la superestructura cognitiva i que la identitat aborígen apareix com l'última etapa lògica en el procés d'extensió del concepte d'identitat tradicional.

Igualment, J. J. Delmos i J. Hill-Burnett (1982: 214-243) assenyalen que la cultura comuna que sorgeix a partir de diverses cultures particulars no ve donada per la diversitat de cultures d'origen que ara s'apleguen, sinó que les qüestions comunes primer són conceptualitzades i després *construïdes*. Per aquests autors, el procés d'aboriginalitat seria similar als processos de construcció nacional pel que fa a dos elements: el desenvolupament d'una lleialtat més àmplia de la que existia abans i la competència a lleialtats locals.

En aquest sentit, entre els aborígens, el desenvolupament i expansió de lleialtats d'abast grupal se centra en associacions clau i estaria representada pels líders d'aquestes associacions. La relació entre el lideratge i la població general es caracteritza per la competència i el conflicte.

És important tenir en compte el paper dels representats o líders que sorgiran com a aglutinadors dels interessos dels diferents grups locals. Això significa una constant i intensiva interacció amb membres locals. Intentar aconseguir una unitat ètnica significa

17. E. Kolig presenta el cas de l'àrea de Fitzroy al sud dels Kimberley (nord-oest de Western Australia) on es va donar una barreja de població aborígen de molt diversa procedència degut al desplaçament forçat. Aquí es produeix una reformulació de nocions etnocèntriques respecte altres grups aborígens. Sembla ser que després d'una fase inicial de confrontació entre els diferents grups, s'abandonen concepcions d'identificació estretes en favor de concepcions més obertes i comprensives. L'acceptació de formes de vida similars va afavorir l'acceptació d'identitats "supratribals". Gradualment es va donant més èmfasi en una identitat comuna. I així sorgirà una "identitat tribal" preferent fruit d'una convenció local i acceptada per tots els residents locals sense tenir en compte els seus orígens reals.

canalitzar les tendències centrífugues dels grups locals —grups petits i xarxes lligades a organitzacions i petits grups d'individus que actuaran com a vehicles per recaptar altres petits grups a la nova ideologia ètnica—.

L'aboriginalitat en el sentit més ampli s'ha originat en la tradició i la seva continuïtat modificada o no, i en l'activa resposta dels aborígens al seu status desigual en la societat australiana. Mentre la desigualtat i la injustícia continuïn com a característiques de la situació en què viuen els aborígens, perpetuant-se a través de diferents institucions, l'aboriginalitat continuarà sent una ideologia que uneix els aborígens en un desafiament a la societat a través d'una crida per la justícia social. En aquest sentit i seguint la terminologia de K. Keefe (1988: 79) la seva resistència serà persistent: "*To survive is to resist, and to resist is to survive.*"

Està clar que la formació i transformació de grups —no oblidem que estem parlant d'un procés— té lloc dins de límits que estableix el context social. Però els grups no estan totalment determinats per aquests context. Com defensa Stephen Cornell (1996: 265-289), les bases de la cohesió grupal —per l'autor constituïda per interessos, institucions i cultura— per elles mateixes determinen d'alguna manera l'extensió de la dependència de grup i la vulnerabilitat a condicions externes. No són només les circumstàncies, sinó la interacció entre contingut i circumstàncies el que guia la trajectòria de la vida de grup. Les circumstàncies creen grups ètnics, diferenciats per la naturalesa dels lligams intragrups que les circumstàncies creen, i de l'efecte que aquesta variable de contingut té en l'encontre entre grup i circumstàncies.

Per a J. Pettman (1992), l'aboriginalitat s'ha de conceptualitzar com una identitat política mobilitzadora resultat d'un nacionalisme colonial. És un projecte polític que persegueix un status aborígen. Inclou escollir certs marcadors culturals per al manteniment d'identitat i extingir-ne d'altres. En el procés la identitat es dirigeix a, i en oposició, a la cultura dominant.

No es tracta només, diu Pettman, d'una acció política per millorar l'estatus d'un grup ètnic, sinó que representa a més a més, una crítica a la societat capitalista i imperial occidental. S'afirmen i declaren com a valors aborígens, l'espiritualitat enfront del materialisme dels blancs; cuidar i compartir enfront de l'individualisme blanc; les relacions del parentiu estès enfront de l'egoisme individual; i la cura del territori enfront de l'explotació i degradació de l'entorn. Aquí els valors aborígens són idealitzats i adquireixen un significat particular com a part d'un discurs polític que només té sentit en el context del colonialisme.

Si parlem d'un procés en construcció, cal tenir en compte els canvis que es van produint, els quals evidentment estan en relació amb el tipus de contacte que s'ha donat entre la comunitat aborígen i la societat dominant. Aquests canvis passen per

la modificació i manipulació dels elements tradicionals per aconseguir progressar econòmicament i políticament. Per això, els elements que es prioritzen actualment s'identifiquen principalment amb el sentit de territorialitat i els vincles, recolzats en el món mític, entre els grups i els territoris tradicionals. Cal emmarcar aquestes interpretacions dins de la situació actual de la política de drets territorials (Land-Rights) i concessió legal de títols nadius de propietat que s'està duent a terme a Austràlia (si més no fins el canvi de govern en les eleccions de 1996).

Actualment molts aborígens, a banda de seguir identificant-se amb els termes tribals tradicionals, utilitzen també diferents noms provinents de llengües tradicionals amb un contingut territorial ampli, per autoanomenar-se, com ara *Koori* al sud-est d'Austràlia, o *Murri* al sud de Queensland, o *Nyungar* al sud-oest d'Austràlia. Però no existeix una paraula nativa per referir-se a tots els indígenes australians, ni existia en el passat, i la que s'utilitza és el terme que es va establir a partir del contacte amb el món occidental: Aborígens.

BIBLIOGRAFIA

- BARTH, F. (1969) *Ethnic Groups and Boundaries*. Londres: Allen & Unwin.
- BECKETT, J.R. (1994) *Past and present. The construction of Aboriginality*. Canberra: Aboriginal Studies Press.
- BENNET, S. (1999) *White Politics and Black Australians*. New South Wales: Allen & Unwin.
- BERNDT, C.H. (1961) "The quest for identity: the case of the Australian Aborigines". *Oceania* XXXII (1), pp. 16-33.
- BERNDT, R.M. (ed.) (1977) *Aborigines and change: Australia in the '70*. Canberra: Australian Institute of Aboriginal Studies.
- BROOME, R. (2001) *Aboriginal Australians. Black Responses to White Dominance 1788-2001* (3a ed.). New South Wales: Allen & Unwin.
- CORNELL, S. (1996) "The variable ties that bind: content and circumstance in ethnic processes", *Ethnic and Racial Studies*, vol. 19, núm. 2, pp. 265-289.
- CUMMINGS, B. (1990). *Take this Child*. Canberra: Aboriginal Studies Press.
- DELMOS, J.J. and HILL-BURNETT, J. (1982) "The political context of Ethnogenesis: An Australian Example", in M.C. HOWARD (ed) *Aboriginal power in Australian society*. Brisbane: University of Queensland Press, pp. 214-243.
- DISPRE, L.A. (ed) (1975) *Ethnicity and Resource Competition in Plural Societies*. París: Mouton Publishers.

- EVANS, R. and WALKER, J. (1977) "These strangers, where are they going", *Occasional Papers in Anthropology*, núm. 8.
- FRENCH, R.S. (1996) "The Wentworth Lecture. Native Title: The beginning or the end of justice", *Australian Aboriginal Studies*, núm. 11, pp. 2-11.
- IWGIA (International Working Group for Indigenous Affairs) (1996-1997) *El Mundo Indígena*, Copenhaguen, pp. 158-170.
- KEEFFE, D. (1988) "Aboriginality: Resistance and Persistence", *Australian Aboriginal Studies*, núm.1, pp. 67-80.
- KENNEDY, M. (1990) *Born a Half-Caste*. Canberra: Aboriginal Studies Press.
- KOLIG, E. (1977) "From tribesman to citizen? Change and continuity in social identities among south Kemberley Aborigines", in BERNDT (ed.) *Aborigines and change*, Canberra: Australian Institute of Aboriginal Studies.
- LYNN, R.; THORPE, R.; MILES, D.; CUTTS, Ch.; BUTCHER, A. i FORD, L. (1998) *Murri Way! Aborigines and torres Strait Islanders Reconstruct Social Welfare Practice*. Townville Qld: James Cook University. Centre for Social Research.
- MACKAY, H. (1999) *Turning Point. Australians choosing their future*. Sidney: MacMillan.
- MINORITY RIGHTS GROUP (1982) *Aboriginal Australians*. Report núm. 35.
- PETERSON, N. i SANDERS, W. (eds.) (1998) *Citizenship and Indigenous Australians. Changing conceptions and possibilities*. Cambridge: Cambridge University Press.
- PETTMAN, J. (1992) *Living in the margins. Racism, Sexism and Feminism in Australia*. Sydney: Allen & Unwin.
- PIELLA VILA, A. (2002) *Els meus parents, el meu grup. Parentiu i Identitat entre els aborígens d'Austràlia*. Bellaterra: Universitat Autònoma de Barcelona. Servei de Publicacions. Col·lecció Documents
- PUJADES, J.J. (1993) *Etnicidad. Identidad cultural de los pueblos*. Madrid: Eudema Antropología. Horizontes.
- REYNOLDS, H. (1982) *The other side of the frontier*. Townsville: Penguin Books.
- TRIGGER, D. (1998) "Citizenship and Indigenous Responses to Mining in the Gulf Country", in PETERSON, N. i SANDERS, W. (ed.) *Citizenship and Indigenous Australians. Changing conceptions and possibilities*. Cambridge: Cambridge University Press, pp. 154-166.
- VON STURMER, J.R. (1985) "On the notion of Aboriginality: a discussion", *Mankind*, 15 (1), pp. 46-49.
- WEAVER, S. (1993) "Self-Determination, National Pressure Groups, and Australian Aborigines: The National Aboriginal Conference 1983-1985", in LEVIN, M.D. (ed.) *Ethnicity and Aboriginality. Case studies in ethnonationalism*, Toronto: Univeristy of Toronto Press, pp. 53-74.

RESUM

Si entenem per ciutadania l'intercanvi de drets i deures —civils, polítics i socials— entre una població i el seu país, en el cas dels indígenes australians aquest intercanvi no ha portat ni a una situació justa ni equilibrada. La ciutadania no posa fi a les desigualtats. Les conseqüències del procés colonitzador van ser clares: els aborígens han estat relegats als graons més baixos de l'escala socioeconòmica dins la societat australiana general. El resultat també són clars: reducció d'independència a dependència i subjugació a una societat dominant políticament poderosa que monopolitza la majoria de recursos. El model multicultural o pluricultural actual amaga l'existència de grups de poder i pretén mostrar Austràlia com una barreja de cultures i pluralitat d'interessos convivint en un mateix espai quan, de fet, el model dominant continua sent una Austràlia bàsicament blanca, i de parla anglesa (tot i el creixent reconeixement cap a altres models: emigrants i aborígens). Malgrat l'aparició d'entitats i organitzacions representatives per promoure el reconeixement dels drets dels aborígens i l'activa participació nadiua en la política de desenvolupament, encara queda molt per fer.

ABSTRACT

By citizenship we understand the exchange of civil, political and social rights and duties between a population and their country. But, in the case of indigenous Australians, this exchange has never led to either a just or balanced situation. Citizenship does not abolish inequalities. The consequences of the colonizing process have been clear: the Aborigines have been relegated to the lowest social and economic positions within the mainstream Australian society. Its results are also clear: reduction from independence to dependence, and subjugation to a politically powerful dominant society that monopolizes most resources. The current multicultural or cosmopolitan model conceals the existence of power groups, and seeks to show Australia as a mixture of cultures and a plurality of interests living together in the same country; but, actually, the dominant model is still a mainly white, English-speaking Australia (despite the increasing recognition towards migrants and Aborigines). Although there are now representative organizations that promote the recognition of rights for Aborigines and the indigenous active participation in the development policies, there is still too much to do.